

мобілізувати увагу того, кого навчають, але й включити його в діяльність, надавши можливість маніпулювати віртуальними об'єктами, предметами або моделями явищ. Метою застосування ІКТН є розвиток особистості студента та його навчально-методичних вмінь.

Література:

1. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях –Вінниця: ООО «Планер», 2005.-366 с.
2. Информатика: Учеб. Посібник для студ. пед. Вузів / А.В. Могильов, Н.И. Пак, Е.К. Хеннер; Під ред. Е.К. Хеннера. - 2-е изд., стер. - М.: Изд. центр «Академія», 2001. - 816 с.
3. Махмутов М. И. Сучасний урок: Питання теорії. - М.: Педагогіка, 1981. - 192 с.
4. Морзе Н. В. Основи інформаційно-комунікаційних технологій. — К.: Видавнича група ВНУ, 2006. — 352 с.
5. Русаков С.В., Миндоров Н.И. Кибернетическая модель практического занятия в компьютерном классе // Педагогическая информатика. 2002. №3. С.33-44.
6. Сидоренко В.К. Психолого-педагогические основы использования информационно-телекоммуникационных технологий в учебном процессе [Текст] // Интеллектуальные и инновационные технологии в управлении образованием НИЭУП'2007: Материалы XI Международ. науч.-практ. конф. (г.Невинномысск, 03 февраля 2007 г.) / Невинномысский институт экономики, управления и права. — Невинномысск: Изд-во НИЭУП, 2007. — С. 418 – 424.

У статті викладені деякі підходи щодо організації лабораторно-практичних занять із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій при електротехнічній підготовці майбутнього вчителя трудового навчання

В статье изложены некоторые подходы относительно организации лабораторно-практических занятий с применением информационно-коммуникационных технологий при электротехнической подготовке будущего учителя трудовой учебы.

In the articles expounded some approaches are in relation to organization of the laboratory-practical reading with application of informatively-communication technologies at electrical engineering preparation of future teacher of labour studies.

УДК [378.016:811.11]:004
ББК 74.58с51

О.А. Подзигун
м. Вінниця, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Постановка проблеми. Розвиток сучасного суспільства підвищує вимоги суспільства до рівня освіти і виховання кожної людини. В умовах сучасного мобільного та інформаційно-розвиненого світу освіта зазнає значних змін. У цих умовах дедалі об'єктивно зростають вимоги до компетентності фахівця. Суттю змін є утвердження цінності особистісного розвитку, формування її творчого потенціалу, активної життєвої позиції.

Нині для педагогічних ВНЗ характерним є перехід від підготовки вчителів, здатних до передачі певних знань і формування найпростіших умінь і навичок, до підготовки педагогів-творців, які здатні забезпечити гармонійний розвиток дитини. Широке впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє педагогам підбирати такий зміст і способи навчання, які були б адекватні індивідуальним рисам студентів, відповідали б професійному досвіду, наявній практиці й усвідомленням труднощів у педагогічній діяльності. Від

поліпшення якості професійної підготовки вчителя значною мірою залежить успіх розвитку системи освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ефективного використання інформаційних технологій (ІТ) в освіті вже досить широко висвітлена у педагогічній науці. Перші спроби дослідження проблеми створення цілісної системи комп'ютерного навчання були започатковані за кордоном, де цим питанням опікувалися А. Борк, Р. Вільямс, К. Маклін, С. Пейперт, Б. Хантер та інші. Нині в Україні та у країнах ближнього зарубіжжя з'явилися наукові дослідження з проблеми використання засобів інформатизації та глобальної комунікації в освіті. Розв'язанню окремих питань використання інформаційних технологій у навчанні присвячені роботи знаних вітчизняних і зарубіжних науковців: А. Ашерова, В. Бикова, Д. Богданової, І. Булах, Б. Гершунського, Р. Гуревича, О. Довгялло, М. Жалдака, Ю. Жука, Г. Кедровіча, М. Кадемії, В. Клочка, Т. Коваль, Г. Козлакової, В. Кухаренка, М. Лапчика, Ж. Меншикової, Д. Матроса, І. Роберт, В. Сумського, Л. Шевченко та ін. Використання інформаційних технологій навчання у викладанні іноземних мов розглянуто у працях Є. Азімова, М. Бухаркіної, С. Канатової, М. Кларіна, О. Крюкової, Л. Морської, Е. Носенко, Є. Полат, Г. Селевко, П. Сердюкова та ін.

Кожний із дослідників проблеми підвищення якості навчання за допомогою застосування інформаційних технологій реалізує свій авторський підхід, але всі науковці сходяться в тому, що вирішальною ланкою у цьому процесі є якість підготовки вчителів шкіл, викладачів ВНЗ та інших типів навчальних закладів.

Мета статті: проаналізувати інформаційні технології як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Особливістю навчального процесу є органічне поєднання раціонально-операційних і суб'єктно-особистісних складових. Тому у педагогічній діяльності, на відміну від технічної, немає чіткого розмежування суто професійних прийомів і неформального спілкування, позитивних і негативних емоцій учасників процесу навчання. Таким чином, викладач повинен усвідомлювати, що цей фактор дає удавану гарантованість і передбачуваність результатів використання на заняттях ІТ.

Зазначимо, що випускник ВНЗ не може бути фахівцем, який досягнув високого рівня професійної майстерності, якщо він не знає засобів, які дозволили б йому вдосконалюватися у професійному плані. Відзначається, що «завершення формування фахівця-педагога – це результат становлення його особистості, вираження громадянської позиції, загальний підсумок формування його особистості на етапі професійного становлення. Педагогічний ВНЗ інтегрує весь досвід особистості, підпорядковуючи його професійній ролі, в основі якої лежить принцип взаємодії суб'єктів, їхній активний взаємовплив» [1].

В. Сластьонін виділяє такі компоненти професійної підготовки:

- професійне самовизначення як акт вибору і процес, що є критерієм успішної професійної діяльності;
- професійна спрямованість як психологічна орієнтація студента на професійну діяльність, що включає змістовну і мотиваційну спрямованість до професії;
- професійна готовність як стан студента, що характеризується науково-теоретичною, психологічною, практичною, фізичною готовністю [4].

Під професійною компетентністю педагога, Н. Мойсеюк, розуміє «особистісні можливості вчителя, які дозволяють йому самостійно й ефективно реалізовувати цілі педагогічного процесу» [3, с.145]. Науковець погоджується з думкою В. Сластьоніна про те, що педагогічна компетентність учителя – «це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності» [3, с.145-146]. Окрім психолого-педагогічних знань і умінь, які визначаються навчальними програмами, фахова підготовка повинна містити ще й такі характеристики:

- інтелектуальну компетентність, під якою розуміють особливий тип організації знань
- структурованість, категоріальність і узагальнення, гнучкість і оперативність в аналізі ситуацій, що забезпечує можливість прийняття ефективних рішень у певній сфері діяльності;
- інтелектуальну ініціативу – властивість особистості, що органічно поєднує пізнавальні і мотиваційні прагнення, готовність вийти за межі заданого й розвивати інтелектуальну діяльність;
- самоорганізацію, що допускає аналіз ситуації, постановку завдання, планування і прогнозування можливих результатів і наслідків власних дій, самоконтроль і оцінку ефективності власних рішень на основі саморефлексії;
- саморегуляцію, що означає вміння вільно управляти власною інтелектуальною діяльністю, здатність фіксувати зміни в собі, розуміння і використання механізмів культурної самокорекції [2].

Програма з англійської мови визначає вимоги до формування професійно-педагогічної компетенції студентів у процесі навчання у ВНЗ [6]. Основними теоретичними положеннями, висунутими фахівцями щодо вивчення іноземних мов, є такі:

1. Засвоєння іноземної мови є творчим процесом незалежно від того, в якому середовищі, природному або штучно створеному, він проходить.
2. Для того, щоб студенти могли вдосконалювати свою другу мову, вони повинні бути залучені до автентичного мовного спілкування.
3. Вивчення мови означає засвоєння знань як про мову, яку потрібно вивчити (декларативні знання), так і засвоєння знань про те, як їх використовувати (процедурні знання). Процедурні знання є операційними і стратегічними знаннями студентів, що керують їх продуктивною і рецептивною поведінкою.
4. Студенти застосовують різні способи, стратегії і стилі навчання, враховуючи свої індивідуальні особливості.

Із широкого спектру завдань, для вирішення яких у процесі вивчення іноземної мови можуть використовуватися ІТ, найбільш прийнятними є такі: автоматизація тестування засвоєння знань і обробки його результатів; моделювання контрольних діалогових завдань, різних ситуацій і їх презентація студентам у вигляді ілюстрацій або завдань для опису; формування полімодальних навчальних стимулів; формалізований контроль знань; робота зі словниками, енциклопедіями, довідниками.

Безумовно, розвиток ІТ призвів до появи нового покоління засобів навчання. Однак можливості ІТ, навіть ефективно реалізовані в навчальному процесі, не можуть замінити предметних, психолого-педагогічних, методичних знань і досвіду педагога. Якими б досконалими не були технічні засоби навчання, пізнавальну діяльність завжди буде здійснювати викладач, оскільки лише він здатний виявити (нехай і за допомогою технічних засобів) і врахувати індивідуальні особливості та можливості кожного студента.

Оскільки в рамках традиційних методів навчання розробляються педагогічні технології, спрямовані на результативну діяльність учасників навчального процесу, то найбільш актуальним завданням є таке застосування сучасних засобів навчання і педагогічних технологій, щоб повною мірою використовувати ідеї розвивального навчання й організації продуктивної діяльності.

Очевидно, що оптимальний результат у навчанні іноземної мови досягається у процесі інтегрованого використання електронних і традиційних навчально-методичних комплексів.

Зазначимо, що навчання студентів мовного факультету стало ефективнішим у процесі використання ІТ як додаткових засобів навчання. Зокрема, паралельно з основним підручником (Практичний курс англійської мови за редакцією В. Аракіна) на заняттях із практичного курсу англійської мови для студентів II і III курсів активно використовувалися

матеріали електронного навчального курсу «Reward InterN@tive» (Intermediate, Upper-Intermediate) на паперовому й електронному носіях.

Навчальний курс «Reward InterN@tive» є унікальним поєднанням засобів мультимедіа та ідей дистанційного навчання в одному програмному продукті, який створений для вивчення англійської мови. «Reward InterN@tive» – це поєднання «Reward» (всесвітньо відомого багаторівневого курсу англійської мови, який розроблений оксфордським видавництвом Macmillan Heinemann English Language Teaching) і сучасного мультимедійного додатку від визнаного виробника навчальних програм – компанії YDP Multimedia.

Традиційний навчальний аудіо-відео курс «Reward» розроблений таким чином, щоб провести студента через усі стадії вивчення мови: від початкового знайомства до професійного володіння. Навчальний курс складається з чотирьох рівнів – Elementary, Pre-Intermediate, Intermediate, Upper-Intermediate. Кожний рівень містить всі основні компоненти:

- «Книгу для вчителя»;
- «Ресурси для вчителя»;
- «Книгу для студента»;
- «Робочий зошит»;
- довідник «Grammar+Vocabulary»;
- аудіокасети до «Книги для студента» і «Робочого зошита»;
- відеокасету.

У комп'ютерній версії відображені всі основні особливості оригінального курсу, що розроблений у суворій відповідності з найвищими стандартами, прийнятими в Оксфорді у процесі вивчення англійської мови як іноземної.

Варто підкреслити, що «Reward» – єдиний серед британських підручників, що має повну комп'ютерну версію. «Reward InterN@tive» розміщений на 9-ти дисках і має зазначені вище чотири рівні. У кожному рівень мультимедійного курсу включено матеріали чотирьох книг, всі аудіо- і відеододатки відповідних рівнів розраховані на 150 годин інтенсивних занять. Повний курс складається з 198 занять містить близько 5000 вправ, 56 контрольних і перевірочних робіт, 11 годин аудіо- і 5 годин відеоматеріалів. Усі вправи курсу спрямовані на рівномірний розвиток основних фонетичних, лексичних, граматичних навичок і гарантують бездоганне засвоєння всього матеріалу курсу. Важливу роль відіграють граматична програма, що охоплює всі основні категорії мови та структурований по заняттях словник активної лексики. А максимальне наближення навчання до реального життя (оригінальні англомовні тексти, велика кількість інформації лінгвокраїнознавчого характеру сприяють формуванню комунікативних навичок і соціокультурної компетенції.

«Reward InterN@tive» – це перший мультимедійний мовний курс, що має вбудовані засоби дистанційного навчання через Інтернет. Сервіси «Новини», «Форум», «Ігри» дають можливість поринути в мовне середовище і спілкуватися англійською мовою вже у процесі навчання, а через сервіс «Учитель» кваліфікований викладач може виконувати перевірку письмових завдань і здійснювати дистанційний контроль за навчанням студентів.

У експериментально-дослідній роботі ми моделювали навчальний процес і визначали співвідношення часу використання основного й додаткового підручників. Зазначимо завдання, які слід вирішувати, щоб застосування електронного підручника «Reward Inter@tive» було ефективним:

- планування роботи (виявити тематико-граматичний зв'язок занять курсу «Reward InterN@tive» з основним підручником);
- удосконалення мовних продуктивних лексичних і граматичних навичок;
- розвиток умінь інтерактивної мовної взаємодії;
- контроль мовних інтерактивних умінь на ситуативній основі.

Розглянемо докладніше шляхи реалізації цих завдань.

На етапі планування слід визначити логічне поєднання, додаткове поглиблення й розширення мовного матеріалу за темами основного навчального посібника за редакцією В.Д. Аракіна з відповідними розділами електронного навчального курсу «Reward InterN@tive», наприклад:

- «Choosing a career» → «What do I do for a living», «Achievements and ambitions»;
- «Illnesses and their treatment» → «Trust me ... I'm a doctor»;
- «Meals» → «Chocolate - like falling in love», «A cup of tea», «Eat your heart out in the USA», «Food, glorious food»;
- «Sports and games» → «Sporting chance», «Passion play»;
- «Travelling» → «Going places USA», «Twin cities», «The green tourist», «You should have been here last week», «Wish you were here?», «Lifestyles»;
- «Education» → «Impressions of school», «Making the grade»;
- «Man and movies» → «Cinema classics», «Fiction heroes never die»;
- «Bringing up children» → «The way things used to be».

У процесі вдосконалення мовних продуктивних лексичних і граматичних навичок через систему мовних і умовно-мовних вправ важливими є додаткові можливості електронного курсу «Reward InterN@tive»:

- вибір рівня складності заняття;
- збереження результатів роботи;
- активізація перекладу в розділах: «Граматичний огляд», «Vocabulary Box», «Словник»;
- візуалізація вимови (осцилограма, інтонаційна діаграма, сонограма, тривимірна спектрограма);
- варіативність перевірки й контролю (перевірка комп'ютером або викладачем, самоконтроль);
- система підказок (кнопки «Показати помилки», «Показати відповіді»);
- можливість поліпшення результатів уроку (кнопка «Почати спочатку»).

Під час розвитку вмінь інтерактивної мовної взаємодії мультимедійні можливості електронного підручника сприяють ефективнішому досягненню навчальної мети. На даному етапі вправи електронного курсу «Reward InterN@tive», що пропонуються студентам, доцільно доповнювати моделями побудови мовної інтерактивної взаємодії. Наприклад, модель АААА С. Віллієрса, Т. Ворда: answer the question, add something, ask a similar question back, appraise the answer. Дана мовна модель сприяє успішній інтерактивній взаємодії, результативному досягненню комунікативної мети. Для мовного наповнення ініціативних і реактивних реплік мовної моделі студентам пропонуються різноманітні варіанти мовних кліше.

Контроль мовних інтерактивних умінь студентів на ситуативній основі базується на демонстрації ними умінь мовної взаємодії та оцінюванні досягнутого рівня. В основу оцінювання були покладені такі критерії:

- лінгвістичний: мовна правильність висловлювання; словниковий запас і розмаїтість граматичних структур, адекватні поставленому завданню;
- інформативний: ясність, чіткість, логічність викладу інформації й повнота її розуміння;
- інтерактивний: здатність установлювати й підтримувати контакт із співрозмовником, сприймати висловлювання співрозмовника відповідно до його комунікативних намірів, вести спілкування гнучко, з урахуванням інтересів партнера і його особистісних характеристик, здатність змінювати свою мовну й немовну поведінку, з урахуванням ситуації спілкування.

Після завершення кожного тематичного блоку студентам пропонуються мовні ситуації для контролю рівня розвитку мовних інтерактивних умінь. Наведемо приклади з теми «Map and Movies»:

- talk about your favourite films. Persuade your partner that it's your film that should be given an Oscar;
- discuss the remakes. Decide what film to remake and in what way (whether it'll be a cartoon or a film);
- talk about cartoons. Discuss the effect of the cartoons on bringing up children;
- talk about cinema workers. Decide who the most important person in making the film is a film director / a leading actor / a camera-man / a script-writer.

Водночас, окрім більш наочного, а значить більше зрозумілого й доступного викладу навчального матеріалу, що вже підвищує рівень засвоєння знань, наявні практично необмежені можливості самоосвіти студентів.

Треба пам'ятати, що комп'ютерна техніка сама не може керувати складними психологічними процесами, одним з яких є навчання людини. Оскільки автоматизована навчальна система є тільки засіб і посередник між студентом і викладачем, то керівництво пізнавальною діяльністю проходить тільки в межах моделі, обраної викладачем на етапах розробки навчального курсу і проведення занять.

«Питання педагогічної доцільності комп'ютерних навчальних програм завжди перебуватимуть на першому місці, – зауважує І. Підласий. Застосовуючи програму, треба чітко визначити: вона призначена для індивідуального навчання, роботи з невеликою групою учнів чи з усім класом; скільки часу триватиме робота з програмою» [5, с.34]. Науковець зазначає, що приблизно чверть розроблених комп'ютерних програм призначена для виконання тренувальних вправ, більша частина – контролю і перевірки знань, а решта програм – для подання програм з наступним контролюванням засвоєння рівня знань і вмінь і спеціальними програмами допоміжного призначення [5].

Висновки. Використовуючи ІТ у навчальному процесі, необхідно враховувати їх дидактичні властивості. Для успішного їх застосування доцільно, на наш погляд, чітко розмежувати умови і мету навчання: під час аудиторного заняття – виконання завдань, передбачених навчальною програмою; у позааудиторній роботі – ліквідація прогалин у практичному володінні мовними навичками, уміннями; з метою самоосвіти – розширення і поглиблення знань іноземної мови чи самостійне оволодіння другою іноземною мовою.

Перед вищою школою стоїть важливе завдання – формування висококваліфікованого фахівця, який має нести ці надбання впродовж своєї трудової діяльності, збагачуючись не лише у професійному плані, а й підвищуючи свій культурний рівень. Формування загальнокультурних потреб та інтересів, широкого світогляду та ерудиції, культури мислення, дискусії, спілкування – це завдання гуманітарної підготовки. Використання ІТ у навчальному процесі широко підтримує проголошений у сучасній методиці принцип комунікативності і комплексності навчання іноземним мовам і допомагає якісно розвивати професійну компетентність майбутнього вчителя іноземних мов.

Література:

- 1.Ляховицкий М.В. Методика преподавания иностранных языков / М.В. Ляховицкий. – М.: Высшая школа, 1981. – 159 с.
- 2.Мельничук О. Модель специалиста (К вопросу о гуманизации образования) / О. Мельничук, Л. Яковлева // Высшее образование в России. – 2000. – № 5. – С. 19– 25.
- 3.Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посібник / Н.Є. Мойсеюк. – 5-е видання, доповнене і перероблене. – Київ, 2007. – 656 с.
- 4.Педагогика: уч. пособие для студентов пед. уч. заведений / [В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов]. – 3-е изд. – М.: Школа-Пресс, 2002. – 512 с.

5. Подласый И.П. Педагогика: учеб. пособие [для студентов высших пед. заведений] / И.П. Подласый. – М: Просвещение, 1996. – 432 с.

6. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Колектив авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей, Ю.В. Головач та ін. – Вінниця: Нова книга, 2001.

У статті розглядаються шляхи формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов засобами інформаційних технологій, проілюстровано досвід застосування мультимедійного навчального курсу «Reward InterN@tive» у навчальному процесі для студентів мовних спеціальностей.

Ключові слова: інформаційні технології, мультимедійний навчальний курс, професійна компетентність, фахова підготовка, вчитель іноземної мови, вища освіта.

В статье рассматриваются пути формирования профессиональной компетентности будущего учителя иностранных языков средствами информационных технологий, показан опыт использования мультимедийного обучающего курса «Reward InterN@tive» в учебном процессе для студентов языковых специальностей.

The article deals with the ways of the formation of professional competition of foreign language teachers by means of the informational technologies, the experience of using the multimedia course «Reward InterN@tive» in the teaching process for students of foreign languages specialty is shown.

УДК 37.091.12:6+37.091.212.7
ББК Ч 489.518.4

О.М. Полетай
м. Чернігів, Україна

КРИТЕРІЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО РОБОТИ З ТЕХНІЧНО ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ

Актуальність проблеми дослідження. Підготовка майбутнього учителя у вищих навчальних закладах до професійної педагогічної діяльності, яка передбачає розвиток умінь аналізувати власний педагогічний досвід та досвід провідних спеціалістів у даній галузі, робити з цього відповідні висновки, опановувати нові знання для покращення роботи з учнями в школі, щоб мати високі результати у навчанні та вихованні останніх. Для цього потрібно у майбутнього вчителя трудового навчання формувати професійну готовність до роботи з технічно обдарованими дітьми.

Мета даної роботи: комплексне вивчення та аналіз джерел з психології, педагогіки та методики трудового навчання для аналізу критеріїв готовності майбутніх учителів трудового навчання до роботи з технічно обдарованими учнями.

Входження України до європейського освітнього простору, оновлення змісту фахової підготовки учителів трудового навчання мають глибинний характер і потребують вирішення проблем становлення та розвитку педагога, який усвідомлює свою професійну відповідальність, є суб'єктом особистісного і професійного зростання, людиною культури, яка не лише інформує, а й активно впливає на духовний розвиток тих, кого навчає і виховує [8].

Феномен готовності є предметом вивчення як психологів, так і педагогів на різних етапах розвитку освіти. Тому проблема готовності майбутніх спеціалістів до професійної діяльності висвітлені у філософії, психології та педагогіці.

Якість підготовки майбутнього учителя трудового навчання до роботи з технічно обдарованими дітьми визначається певним рівнем готовності до такої діяльності і тому у зв'язку з цим постає питання визначення критеріїв готовності майбутніх учителів трудового навчання до роботи з технічно обдарованими дітьми.

Існують різні підходи та концепції до вивчення поняття готовності. Так, проблема готовності розкривається в працях Б. Ананьєва, М. Дяченка, Л. Кандиловича, Л. Кондрашової, Н. Левітова, В. Моляко, В. Сластьоніна та ін.